

Schoon Water

Schoon Water

Treeport Zundert werkt aan *schoon water*

In de boomkwekerij is het gebruikelijk om alleen in de kwetsbare eerste opweekjaren onkruid mechanisch te bestrijden, bijvoorbeeld in het eerste jaar van de teelt van laanbomen en in de eerste twee jaar van de vruchtbomkwekerij. Daarna wordt onkruid in de gangbare boomteelt meestal chemisch bestreden, bijvoorbeeld met Linuron.

Metingen van Waterschap Brabantse Delta laten een verhoogde concentratie Linuron zien in het oppervlaktewater van de regio Zundert.

De Zundertse boomtelers hebben de handen ineengeslagen om dit knelpunt aan te pakken. Zij richten zich in een reeks bijeenkomsten op het gebruik van technieken zoals GPS op het boomkwekerijbedrijf. Hiermee kunnen onkruiden, ziekten en plagen op een minder milieubelastende manier worden aangepakt.

Met het planten van gewassen met GPS, wat steeds meer boomkwekers doen, ontstaan kaarsrechte rijen, waardoor nauwkeurig en zonder schade aan het gewas het onkruid mechanisch te bestrijden is. Ook de bestrijding van Beukenbladluis en Meeldauw komt aan bod in de bijeenkomsten.

Meer informatie over het gebruik van GPS en andere technieken? Neem contact op met Hans van der Staak van DLV Plant (E h.vanderStaak@dlvplant.nl T 06-51587124) of René Rijken van Waterschap Brabantse Delta (E m.rijken@brabantsedelta.nl T 076-5641580).

Chemievrij geeft betere resultaten dan chemisch in Helmond

Gemeente Helmond wil graag overstappen naar chemievrij onkruidbeheer op verhardingen. In 2012 zijn daarom als test drie verschillende methoden naast elkaar gebruikt. Een deel van de stad werd behandeld met het chemische onkruidbestrijdingsmiddel Roundup, een ander deel met de heetwatermethode en een deel met de heteluchtmethode.

Beeldbestek

De niet-chemische methoden zijn uitbesteed onder een beeldbestek. De chemische methode is twee keer toegepast, volgens standaard voorschrift. Het niveau dat minimaal gehaald diende te worden op grond van het beeldbestek voor de niet-chemische methoden was niveau B van de classificatie volgens CROW.

Heetwater scoort het best

De heetwatermethode gaf de meest stabiele resultaten met zeer weinig overschrijdingen van het vereiste niveau: het hele jaar was er weinig onkruid te zien. De heteluchtmethode en de chemische onkruidbestrijding scoorden beide vaker in de niveaus C en D.

Bruiden blijven droog bij ludieke demonstratie

Op de Agrarische Dagen Someren bleek de nieuwste spuitmachine door een combinatie van GPS met sectieafsluiting in staat de bespuiting gericht uit te schakelen boven twee bruiden in de gerst: de jurken bleven wit. De boodschap voor het publiek: via precisielandbouw kan de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen verder verminderen!

Schoon Water in de klas

De kinderen van klassen 7a en 7b Algemene School Oost in Bergen op Zoom hebben 2 gastlessen gehad vanuit het project Schoon Water voor Brabant. Tijdens de eerste les hebben de kinderen geleerd hoe drinkwaterbedrijf Brabant Water drinkwater maakt uit grondwater, en in de tweede les hoe ze goed voor dat grondwater kunnen zorgen. Zelfs wethouder Ad van der Wegen maakte tijd vrij om te vertellen wat de gemeente doet.

Gemeentelijk onkruidbeheer

De laatste jaren experimenteert de gemeente Bergen op Zoom met niet-chemisch onkruidbeheer. Henk de Groen (Stadsdeelbeheerder Common Service): "In de grondwaterbeschermingsgebieden proberen we vooral met bodembedekkers minder zwarte grond te hebben. Sinds dit jaar gebruiken we o.a. op verhardingen het biologisch afbreekbare middel azijnzuur en een heteluchtmachine tegen onkruid. De ervaringen zijn goed. Nadeel is dat we het onkruid wat vaker moeten bestrijden; de wortels sterven niet altijd af." Wethouder Ad van der Wegen vertelt in de les: "De gemeente zou het goede voorbeeld

moeten geven, vandaar dat we bezig zijn met alternatieven voor chemische bestrijdingsmiddelen."

Het beste idee uit klas 7a

De kinderen hebben zelf ook milieuvriendelijke oplossingen bedacht om van het onkruid af te komen. Maaïke kwam met het beste idee. Zij bedacht een auto met mega-bezem. Deze auto rijdt op frituurvet en de mega-bezem is te koop als bouwpakket bij een bouwmarkt. De bezem verwijdert het onkruid tussen de tegels.

Lees het hele artikel op de website van *Schoon Water*.

Maaïke kwam met het beste ontwerp: een auto met een mega-bezem.

Puntemissie gemakkelijk te voorkomen

Een groot deel van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen vindt plaats via puntemissies. Bijvoorbeeld op het erf, bij het vullen, spoelen en reinigen van de spuit. Wist u dat een olieafscheider op een spuitplaats geen gewasbeschermingsmiddelen uit het water verwijdert? En gaat het waswater door het putje het riool in? Ook dan komt het in het oppervlaktewater terecht: een rioolwaterzuiveringsinstallatie haalt geen gewasbeschermingsmiddel uit het water.

Zuiveringmethoden

Er zijn verschillende methoden om spoel- en reinigingswater te verwerken. Osmofilm en Heliosec zijn technieken op basis van indroging van de vloeistof. In een osmosezak dampet de restvloeistof langzaam in door instraling en temperatuur. Het deel dat overblijft kan via het KCA-depot worden afgevoerd.

Biologische zuiveringssystemen zoals het biofilter of Phytobac werken door binding van de

bestrijdingsmiddelen aan organische stof of bodemdeeltjes en afbraak door micro-organismen. Water verdampt daarbij geheel of gedeeltelijk. Voordeel van deze systemen is dat ze vrij gemakkelijk zelf gebouwd kunnen worden en dat er weinig tot geen residu overblijft.

Behoud middelenpakket

Het voordeel van het nauwkeurig schoonmaken van de spuit is niet alleen voor het milieu. Het is ook van belang voor het behoud van het middelenpakket. Stoffen die langdurig in te hoge concentraties worden teruggevonden in het oppervlaktewater, worden vaak op termijn verboden.

Al deze systemen waren te zien op de Agrarische Dagen Someren 15 en 16 september. Meer informatie over zuiveringssystemen voor restvloeistof? Neem dan contact op met het *Schoon Water Locket* (E schoonwaterloket@clm.nl T 0345-470745)

Loonwerker Marcel Verhoeven uit Erp heeft een fyto bac gebouwd. "Het bevalt ons heel goed, seizoen 2012 heeft de fyto bac zijn werk perfect gedaan", aldus Verhoeven.

Voetballers in Haaren drinken niet alleen (compost)thee

Bestrijdingsmiddelen en kunstmest overbodig op sportvelden in Haaren

Op vier Haarense voetbalverenigingen wordt geen gebruik gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Dit is bijzonder! In Haaren bewijzen ze de afgelopen twee seizoenen dat compost, compostthee en organische meststoffen een gezonde bodem en grasmat opleveren. Hierdoor spoelen er geen bestrijdingsmiddelen en nutriënten uit kunstmest meer uit naar het grond- en oppervlaktewater. Dit is winst voor de mens en onze omgeving. Hoe krijgen ze dat in Haaren voor elkaar?

Goede grasmat vraagt om maatwerk

Ad van de Ven, werkzaam op de afdeling Ruimtelijk Beheer van de gemeente Haaren legt uit hoe de overstap naar chemievrij beheer van sportvelden tot stand is gekomen. "Bij de sportverenigingen en bij ons heerste er onvrede over de kwaliteit van de grasmatten. De gemeente had het onderhoud uitbesteed aan groenvoorzieners. Zij werkten via een vaste planning. Ook als het hard had geregend, werd het gras de volgende dag gewoon gemaaid. Dit leidde tot bodemverdichting en spoorvorming. Eens in de vijftien jaar vernieuwden we de grasmat compleet. Dit kost erg veel geld en het duurt weer een paar jaar voordat er een goede grasmat ligt. De gemeente en sportverenigingen waren het zat."

RKC Waalwijk complimenteert VV Helvoirt met grasmat

Wethouder Eric van den Dungen: "Willen is een, doen is twee. Geld hoeft niet altijd leidend te zijn en op den duur is deze wijze van onderhoud waarschijnlijk goedkoper. Dit omdat we de grasmat niet meer compleet hoeven te vernieuwen en daarmee besparen we toch gauw 10 á 20.000 euro per veld en per keer. De verenigingen hebben maaimachines, wiedegegen, bosmaaiers, landrol en beregeningsinstallaties gekregen. In ruil daarvoor onderhouden ze nu zelf voor een groot deel hun gras. Het ziet er prima uit, de vrijwilligers leveren maatwerk en zijn trots. Het gras

Vrijwilliger M. Hamers (VV Helvoirt) verwijdert onkruid.

is zelfs zó goed dat de trainer van RKC Waalwijk complimenten heeft gegeven aan de vrijwilligers van VV Helvoirt. Deze chemievrije methode is ingeburgerd binnen de gemeente en gemeenteraad."

In Haaren is bewezen dat chemievrij onkruidbeheer op deze wijze prima kan. Tegen - op termijn - een lagere prijs en een grasmat van betere kwaliteit. Vrijwilliger M. Hamers van voetbalclub VV Helvoirt geeft aan dat het hoofdveld in amper 3 jaar tijd van rapportcijfer 4 naar een 10 is gegaan, het trainingsveld scoorde een 2 en nu een 7. Ook gemeente Bladel onderhoudt haar sportvelden chemievrij, met behulp van meststoffen geënt met micro-organismen.

Lees het hele artikel op de website van *Schoon Water*. Meer weten over chemievrij beheer van sportvelden? Neem dan contact op met: Jenneke van Vliet van CLM (E jvanvliet@clm.nl T 0345-470753) of Jan Hekman van Eco Consult (E j.hekman@ecoconsult-gmm.nl T 0313-420066)

Morsen! Is dat echt zo erg?

Hoe erg is het als er een paar druppels gewasbeschermingsmiddel in de Maas terecht komen? Project 'Samen werken aan een schone Maas' zocht het uit en maakte er een film van. Ongeveer de helft van de gewasbeschermingsmiddelen die worden teruggevonden in het Maaswater is afkomstig vanaf het boeren-erf. Bijvoorbeeld door morsen bij het vullen of schoonmaken van de spuit. Daar is dus veel winst te halen voor de waterkwaliteit.

Stel: je morst enkele druppels gewasbeschermingsmiddel bij het vullen van de spuit. Welk effect heeft dat op de waterkwaliteit? En worden gewasbeschermingsmiddelen gezuiverd in een rioolwaterzuivering? De film 'Morsen! Is dat echt zo erg?' geeft antwoord op deze vragen. Ga naar www.schonemaas.org om het zelf te zien!

Scan de code met uw smartphone om de film direct te zien

Chemievrije

onkruidbestrijding blijft de beste keuze

In augustus brachten WUR-PRI en IVAM het nieuws dat chemische onkruidbestrijding het meest milieuvriendelijk zou zijn. Deze conclusie is echter onjuist. Als we ook in de toekomst veilig drinkwater willen hebben, is chemievrije onkruidbestrijding op verhardingen de beste keuze.

WUR-PRI en IVAM publiceerden het rapport "LCA quickscan vergelijking onkruidbestrijdingsmethoden". Hierin wordt de suggestie gewekt dat de overall-impact van niet-chemische technieken groter zou zijn dan die voor onkruidbestrijding met glyfosaat (RoundUp). Chemische bestrijding heeft wel de grootste impact op de zoet- en zoutwater ecotoxiciteit. Echter, de belangrijkste reden van zorg over de emissie van glyfosaat, is onze drinkwatervoorziening. Glyfosaat is de stof die het vaakst de drinkwaternorm overschrijdt onder meer in het Maaswater waardoor dure, aanvullende zuivering nodig wordt. Dit belangrijkste punt van zorg zit niet verwerkt in de uitgevoerde Levens Cyclus Analyse (LCA) van het IVAM. De uitkomsten van de LCA zijn dan ook onjuist.

WUR-PRI en IVAM stellen dat met name de impact op de luchtkwaliteit (CO2 en fijn stof) en uitputting van fossiele brandstoffen, verantwoordelijk zijn voor de mindere score van hete lucht- en heet water techniek en branden. Voor interpretatie van een LCA is het

echter belangrijk om te beseffen dat de impact op de luchtkwaliteit van niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen in het niet valt vergeleken bij de impact door de Nederlandse industrie, het wagenpark en woningverwarming. De impact van chemische onkruidbestrijding is daarentegen verantwoordelijk voor zeker 25% van de knelpunten in de drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater.

Het baart verder zorgen dat geen externe review is gedaan door LCA-experts of stakeholders vóór publicatie van de quickscan. Brancheverenigingen VHG en Cumela en de machinebouwers van de niet-chemische technieken geven aan niet benaderd te zijn voor praktijkgegevens over de technieken. Desgevraagd geven de machinebouwers aan zich niet te herkennen in de inputgegevens voor de analyse. Zo rekent WUR-PRI voor enkele niet-chemische technieken met een hoger aantal behandelbeurten dan in de praktijk gangbaar is.

Schoon Water voor Brabant in een notedop

Doel van 'Schoon Water voor Brabant' is het verminderen van gebruik en emissie van schadelijke bestrijdingsmiddelen naar het water in Noord-Brabant. Oppervlaktewater is de leefomgeving van allerlei planten en dieren. Schoon oppervlaktewater is belangrijk voor een goede ecologische kwaliteit. Grond- en oppervlaktewater zijn ook een bron voor drinkwater. Het is belangrijk om dit schoon te houden. Dan blijft het voor iedereen geschikt als bron voor drinkwater, nu en in de toekomst.

'Schoon Water' is zowel gericht op bescherming van het grondwater in 11 kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden als op bescherming van grond- en oppervlaktewater in heel Brabant. Alle gebruikers van middelen doen mee: burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten. 16 deelnemende gemeenten werken toe naar het certificering-niveau 'zilver' op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Acht gemeenten werken al geheel chemievrij. Verder nemen bedrijven zoals Unipol Holland BV in Oss, Kempen Airport in Cranendonck en Bavaria in Laarbeek actief deel. Vanaf 2012 is het project verbreed en opengesteld voor loonwerkers en agrariërs in heel Noord-Brabant.

Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden zetten alle grondgebruikers een stap richting duurzaam beheer. Agrariërs bekijken samen met hun adviseurs hoe zij minder of minder schadelijke bestrijdingsmiddelen kunnen gebruiken en worden gefaciliteerd om met *schoon water* maatregelen aan de slag te gaan, zoals een Wingssprayer of luchtondersteuning. Gemeenten en bedrijven krijgen hulp bij certificering en gaan samen met hun adviseur na hoe de onkruidbestrijding duurzamer aangepakt kan worden. Alle bewoners van de 11 grondwaterbeschermingsgebieden worden met nieuwsbrieven en acties geïnformeerd en bewuster gemaakt.

Organisatie

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant, Brabant Water, Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO), Overlegplatform Duinboeren, Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta en Rivierenland.

CLM, DLV en Eco Consult verzorgen de uitvoering van het project.

Vragen?

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- CLM: Peter Leendertse: E pele@clm.nl
T 0345-470751
- Provincie Noord-Brabant: René Klerks:
E rklerks@brabant.nl T 06-18303442
- Brabant Water: Sandra Verheijden:
E sandra.verheijden@brabantwater.nl
T 073-6838514
- ZLTO: Jeanne van Beek:
E jeanne.van.beek@zltto.nl T 073-2173189
- Overlegplatform Duinboeren:
Emiel Ansems: E duinboeren@hetnet.nl
T 0411-643639
- Waterschappen: Minke Lagerwerf
(De Dommel): E mlagerwerf@dommel.nl
T 0411-618487

Colofon

Dit is de vijftiende nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt in de zomer van 2013.

 @overSchoonWater

Foto's: CLM, DLV Plant
Tekst en Redactie: CLM
Vormgeving en druk:
Drukkerij Libertas, Bunnik